

سازمان مشاوره و کتابخانه‌های
جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه: قره‌داغلی، علی، ۱۳۵۶

Iran. Laws, etc

عنوان قرارداد: ایران، قوانین و احکام

عنوان و نام پدید آور: قوانین و مقررات حمایت از تولید ملی: قوانین و مقررات
حمایت از ساخت و تولید داخلی/تدوین و گردآوری علی قره‌داغلی، اکبر هاشم‌زاده.
مشخصات نشر: تهران: ره آورد مهر، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری: ۲۷۶ ص.

شابک: 978-600-8355-06-9 ۱۵۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیا

عنوان دیگر: قوانین و مقررات حمایت از ساخت و تولید داخلی

موضوع: صنعت- قوانین و مقررات - ایران

موضوع: Laws and legislation - Iran - Industries

تألیف: هاشم‌زاده، اکبر، ۱۳۶۱

رده بندی: ۲۷۲/۹ ق. ۵۹۳۱ KMH

رده بندی: ۷۰۵۸

شماره کتابشناسی ملی: ۴۵۲۸/۱۶

فهرست و توضیحات از تولید ملی

(قوانین و مقررات حمایت از ساخت و تولید داخلی)

تدوین و گردآوری: علی قره‌داغلی - اکبر هاشم‌زاده

ناشر: انتشارات ره آورد مهر / روزنامه مناقصه مزایده

نوبت چاپ: اول - زمستان ۹۵

قیمت: ۱۵,۰۰۰ تومان

تیراژ: ۱۰۰ نسخه

شابک: 978-600-8355-06-9

روزنامه مناقصه مزایده: تهران، خیابان کریمخان، خ ایرانشهر، پ ۲۳۴، ط ۲، ش ۴

تلفن: ۸۸۴۷۵۷۹۰-۲

تذکر حقوقی

هرگونه بهره‌برداری و استفاده غیر متعارف، توسط اشخاص حقیقی و حقوقی از اطلاعات و مندرجات این کتاب نظیر: چاپ کتاب، یا تولید اثر با عنوان مشابه، چاپ و نشر تمام یا بخشی از اطلاعات و مندرجات، به صورت قابل رایانه‌ای (دیسکت و سی دی)، بدون رضایت و مجوز کتبی از مؤلف مشمول پیگرد قانونی است.

فهرست

۹	بررسی مبنای ساخت داخل، الزامات و راهکارهای قانونی آن
۷	مقدمه‌ای لازم برای فهم بهتر قوانین
۲۵	۱. قوانین و مقررات استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور
۲۶	قانون حمایت از صنایع داخلی کشور
۲۷	قانون حمایت صنعتی و جلوگیری از تعطیل کارخانه‌های کشور
۳۲	قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی در تأمین نیازهای کشور
۴۱	این نامه اجرایی ماده ۱۷ قانون حداکثر
۴۱	شماره ۸۳۶/ت ۲۸۷۹۳ هـ مورخ ۱۸/۴/۱۳۹۲
۴۵	قانون توسعه و حمایت از صنایع دریایی
۴۹	این نامه اجرایی قانون توسعه و حمایت از صنایع دریایی
۴۹	شماره ۱۳۵۳۸/ت ۴۲۰۶۹ ک مورخ: ۱۳۸۸/۱۰/۱
۵۳	قانون تنظیم بخشی از مقررات تسهیل نوسازی صنایع کشور
۵۳	مصوب ۱۳۸۲/۵/۲۶
۶۲	این نامه اجرایی بند (ج) ماده ۲ قانون تنظیم
۶۲	شماره ۴۴۹۳۰/ت ۳۰۷۵۰ هـ مورخ ۱۳/۸/۱۳۸۳
۶۵	این نامه اجرایی ماده (۷) قانون تنظیم
۶۵	شماره ۱۳۹۹/ت ۳۰۳۷۰ هـ تاریخ: ۱۳۸۳/۰۱/۱۹
۶۶	این نامه اجرایی ماده (۱۰) قانون تنظیم
۶۶	شماره ۱۲/ت ۳۰۳۷۰ هـ تاریخ: ۱۳۸۳/۰۱/۲۲
۶۹	این نامه اجرایی ماده (۶) قانون تنظیم
۶۹	شماره ۴۴۰۲/ت ۳۰۳۷۰ هـ مورخ ۱۳۸۳/۰۱/۱۹
۷۱	این نامه اجرایی ماده (۱۰) قانون تنظیم
۷۱	شماره ۱۳۹۲/ت ۳۰۳۷۰ هـ تاریخ: ۱۳۸۳/۰۱/۱۹
۷۳	این نامه اجرایی ماده (۴) قانون تنظیم
۷۳	شماره ۱۹۰۷/ت ۳۰۳۷۰ هـ تاریخ: ۱۳۸۵/۱۲/۱۲ یا اصلاحیه ۱۳۸۵
۷۷	این نامه اجرایی ماده (۱۰) قانون تنظیم
۷۷	شماره ۲۸۷۹۴/ت ۳۰۳۷۰ هـ تاریخ: ۱۳۸۳/۰۲/۲۷
۸۰	این نامه اجرایی ماده (۱۷) قانون تنظیم
۸۰	شماره ۱۴۰۰۳/ت ۳۰۶۲۹ هـ تاریخ: ۱۳۸۰/۰۲/۲۱
۸۹	ضوابط و معیارهای استقرار واحدها و فعالیت‌های صنعتی و تولیدی
۸۹	شماره ۷۸۹۴۶/ت ۳۹۱۲۷ هـ ۱۳۹۰/۴/۱۵
۹۷	تصویب نامه در خصوص استقرار شهرک‌های صنعتی
۹۷	شماره ۳۲۷۱۹/ت ۲۵۸۴۲ هـ تاریخ: ۱۳۸۱/۰۷/۱۶
۹۹	ضوابط و معیارهای استقرار واحدها و فعالیت‌های صنعتی و تولیدی
۹۹	شماره ۷۸۹۴۶/ت ۳۹۱۲۷ هـ ۱۳۹۰/۴/۱۵
۱۰۶	تصویب نامه ممنوعیت خرید کالاهای خارجی
۱۰۶	شماره ۲۶۷۲۵/ت ۴۸۴۶۲ هـ تاریخ: ۱۳۹۳/۲/۱۱
	تصویب نامه در خصوص تعیین فهرست تکمیلی ممنوعیت خرید کالاهای خارجی
۱۱۱	دارای تولید مشابه داخلی
۱۱۱	شماره ۶۳۶۱۳/ت ۱۹۶۶ هـ تاریخ: ۱۳۹۴/۵/۱۹
۱۱۷	۲. قانون و مقررات حمایت از تولید و سرمایه
۱۱۸	قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار
۱۱۸	مصوب: ۱۳۹۰/۱۱/۱۶ مجلس

فهرست مقررات حمایت از تولید

قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور	۱۳۳
مصوب ۱۳۹۴	۱۳۳
قانون رفع برخی از موانع تولید و سرمایه گذاری صنعتی	۱۹۰
مصوب ۱۳۸۷	۱۹۰
۳. علم و فناوری	۱۹۹
قانون حمایت از شرکت ها و مؤسسات دانش بنیان و تجاری سازی نوآوری ها و اختراعات	۲۰۰
شماره ۲۵۸/۵۷۹۵۳ تاریخ: ۱۳۸۹/۸/۳۰	۲۰۰
تصویب نامه در خصوص توسعه تولید و کاربرد نرم افزارهای بومی در کشور	۲۰۵
شماره: ۹۵۹۰ ت ۴۷۷۸۹ ک مورخ: ۱۳۹۲/۱/۱۶	۲۰۵
سند راهبردی علوم و فن آوری های شناختی	۲۰۷
شماره ۱۲۱۶۸/۱۲۹۰/۱۳۹۰	۲۰۷
سند جامع توسعه هوافضای کشور	۲۱۵
شماره ۱۳۳۱۵/۹۱/۱۳۹۱	۲۱۵
۴. توانین و مقررات دامپروری و کشاورزی	۲۲۹
قانون نظام جامع دامپروری کشور	۲۳۰
مصوب ۱۳۸۸/۵/۷	۲۳۰
قانون افزایش رهوری بخش کشاورزی و منابع طبیعی	۲۴۱
۵. مرین اتفاق، روزگانی، صنایع و معادن جمهوری اسلامی ایران	۲۶۵
مصوب ۱۳۹۹/۱۲/۱۵ با اصلاحات ۱۳۷۳/۹/۱۵	۲۶۶

مقدمه‌ای لازم برای فهم بهتر قوانین

سلسله مراتب قوانین و مقررات

در سلسله مراتب قوانین و مقررات کشور، «قوانین» برتر از «مقررات» اند. قوانین خود به دو قسمت تقسیم می‌شوند:

(۱) قانون اساسی (۲) قانون عادی

مقررات نیز به ترتیب اولویت دارای انواعی هستند مانند:

(۱) مصوبه هیأت وزیران

(۲) آیین‌نامه اجرایی

(۳) بخش‌نامه

(۴) دستورالعمل^۱

(۵) دستور مقامات عالی اداری.

در این میان آنچه مهم است، این است که قوانین و مقررات فرو دست نباید غالب یا معاند با قوانین فرا دست باشند. بر این اساس قانون عادی که صرف مجری شورا به تصویب می‌رسد نباید مغایرتی با قانون اساسی داشته باشد. تشخیص آن بر عهده شورای نگهبان قانونی اساسی است که در صورت مخالفت، مصوبات مجلس نمی‌تواند عنوان قانونی به خود بگیرد. مصوبات نیز نباید مغایر و مخالف قانون عادی یا اساسی باشند. تشخیص آن عاوه بر این که بر عهده مجلس شورا است، اگر از سوی هر شخص حقیقی یا حقوقی در دیوان عدالت اداری نیز مورد اعتراض واقع شود، ممکن است موجب ابطال تمام یا بخشی از آن مقررات گردد. بدین ترتیب، آیین‌نامه اجرایی مصوب هیأت وزیران یا بخش‌نامه وزیر یا وزارت‌های یا دستورالعمل دستگاه‌های اجرایی و سازمان‌های دولتی و حتی دستور یک مقام عالی اداری به مقام پایین‌تر یا سایر اشخاص، در صورتیکه مخالف قوانین و مقررات بالادست باشد، از سوی دیوان عدالت اداری محکوم به بطلان است. به عبارت دیگر، هر یک از قوانین و مقررات فرودست باید از چارچوب قوانین و مقررات فرادست خارج نشود. خروج از

^۱ انواع ابلاغ دستورالعمل‌های استانداردهای اجرایی طرح‌های عمرانی به شرح ذیل می‌باشد:

ابلاغ نوع اول، در زمره قواعد امره و لازمالاجرا بوده و علی‌الاصول امکان تغییر مفاد آن توسط دستگاه اجرایی وجود ندارد.

ابلاغ نوع دوم نیز، در زمره قواعد امره و لازمالاجرا بوده، لیکن امکان تغییر مفاد آن توسط دستگاه اجرایی، تحت ضوابط معین و در شرایط خاص، امکان پذیر است.

ابلاغ نوع سوم، در زمره قواعد تکمیلی است و جنبه ارشادی و راهنمایی دستگاه اجرایی را دارد. (حمید حسین‌زاده - کارشناس حقوق مهندسی و پیمان)

چارچوب، موجب بطلان همه یا قسمتی از آن‌ها خواهد بود. پس چنان چه، دستور یک مقام عالی اداری مخالف دستورالعمل یا بخش‌نامه یا آیین‌نامه اجرایی یا قانون (عادی یا اساسی) باشد، از نظر اصول و قواعد حاکم بر کشور بی‌اعتبار است. اساساً قوانین و مقررات، حقوق و تکالیف اشخاص و سازمان‌های حکومتی را تعیین می‌کند. اگر قانون یا مقرره‌ای حق کسی را بدون رعایت چارچوب قوانین و مقررات فرادستی از بین ببرد یا برای آن‌ها تکلیفی فراتر از آنچه در قوانین و مقررات فرادست آمده، ایجاد کند؛ معلوم می‌دارد که آن قانون یا مقرره یا از گلیم خود فراتر نهاده و قاعدتاً نامعتبر است.

«شش ضلعی تولید داخل»

بررسی مبانی ساخت داخل، الزامات و راهکارهای قانونی آن

آغاز پیشرفت‌های صنعتی که از آن تحت عنوان انقلاب صنعتی نیز یاد می‌گردد از اواسط قرن هجدهم میلادی شروع گردید، رویدادی تأثیرگذار در مناسبات بین‌المللی به شمار می‌رود. در این زمان با انجام اختراعات و اکتشافات گسترده در حوزه‌های مختلف صنعت و احداث کارخانجات متعدد در کشورهای پیشرو، معادلات سیاسی، اقتصادی، نظامی و حتی فرهنگی، دچار تغییراتی شگرف گردید. در این دوران، تولید انبوه و سریع نیازهای مختلف جوامع بشری، منجر به ظهور قدرت‌های جدید و تغییر معادلات ستی قدرت در عرصه جهانی گردید. فرایندی که پس از گذشت چند قرن از آغاز آن، هنوز به‌عنوان عاملی اساسی و تأثیرگذار در عرصه‌های مختلف جهانی به شمار می‌رود.

کشور ایران نیز از دهه‌ها و دهه‌های گذشته، همواره در پی رشد و شکوفایی و به جوی، برآمدن تمدن صنعت و پیوستن به کشورهای مدرن بوده است. موضوعی که تمرکز آن بر تاریخ معاصر، با احداث مدرسه دارالفنون، به منظور ورود دانش‌ها، نوین ایران توسط امیرکبیر آغاز و بنابر دلایلی از قبیل کارشکنی قدرت‌های استعماری، نفوذ مزدوران و وطن فروشان در دستگاه حکومتی و... به ذکر آن در این مقال موضوع بحث نیست، به نتیجه مطلوب نرسید و متأسفانه اصله حتی با کشورهای پیشرفته هر روز بیشتر گردید.

خوشبختانه در دوران پس از انقلاب شکوافتگی اسلامی مردم ایران، توجه ویژه‌ای به توسعه در ابعاد مختلف صنعت و کشاورزی، عمال و پیشرفت‌های قابل توجهی نیز حاصل گردیده است؛ و این مهم مورد تأکید بنیانگذار فقید انقلاب، مقام معظم رهبری و سایر مسئولان و مدیران ارشد بوده است. هر چند با توجه به قابلیت‌های نیروی انسانی، منابع زیرزمینی و...، امید به پیشرفت و توسعه‌ای به مراتب بیشتر وجود دارد.

مع‌هذا به منظور بررسی جامع جایگاه ساخت داخل، پاسخ به چند سؤال ضروریست:

❖ سؤال اول: مفهوم ساخت چیست؟ و ساخت داخل به چه کالاهایی

اطلاق می‌گردد؟

✓ فرهنگ فارسی عمید^۱ کلمه ساخت را اینگونه توصیف می‌کند: «اسم مصدر یا مصدر مرخم» ساختن، سازش، ساختگی، آمادگی، و در تشریح

^۱ فرهنگ فارسی جیبی عمید - تألیف استاد حسن عمید - ویراستاری عزیزالله - انتشارات راه رشد - چاپ اول - ۱۳۸۹ صفحات ۶۲۰-۶۲۱

کلمه ساختن آورده است: «مصدر متعدی، درست کردن، بنا کردن، چیزی را پدید آوردن».

متأسفانه در غالب قوانین و مقررات، واژه نامه‌ای در خصوص تشریح و تبیین و شفاف‌سازی کلمات وجود ندارد و معمولاً با تدقیق در مصادیق مذکور، امکان فهم مفاهیم میسر می‌گردد. هر چند قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی در تأمین نیازهای کشور و تقویت آن‌ها در امر صادرات (مصوب ۱۳۹۱/۶/۶) به عنوان قانون خاص حمایتی از تولیدات داخلی، تعاریفی از اصطلاحات اساسی مرتبط ارائه داده است؛ همانند قانون اختصاصی پیشین^۴، در خصوص کلمه ساخت، تعریفی به عمل نیآورده است؛ با این حال در بند ۸ ماده یک اشعار داشته است: «تولید داخلی عبارت از تولید کالا، تجهیزات، خدمات یا محصولات اعم از سخت‌افزار، نرم‌افزار، فناوری و نشان «برند» است...»؛ لذا شاید بتوان در تعریفی ابتدایی و برای این بند مذکور ساخت را اینگونه تعریف نمود: «ساخت عبارت است از هر گونه تولید کالا، تجهیزات و محصولات سخت‌افزاری یا نرم‌افزاری، خدماتی و فناوری صنعتی یا کشاورزی...» هر چند به نظر می‌رسد قانون‌گذار محتاج تدوین قانون مذکور توجهی به صنعت کشاورزی و جایگاه ویژه خود کفایت در تولید مواد غذایی نداشته یا این موضوع را به تدوین قانونی جداگانه رکنول کرده است و این قانون صرفاً معطوف به تولیدات صنعتی است. ابهام مذکور با راجع به بند ۱۲ ماده یک که اشعار داشته است: «محصولات کشاورزی: به تولیدات دامی، طیور، شیلات، زنبورداری و محصولات زراعی و باغی و وابسته به آن‌ها اطلاق می‌شود»، بیشتر می‌شود. ✓ ضمن آنکه علت درج اصطلاح «برند» که سابقاً وجودی مستقل از کالا و تجهیزات نداشته و اکثراً در نتیجه تیف و تفاوت کالاها با نمونه‌های دیگر ایجاد می‌شود، و امروزه با پیشرفت تجارت وزرگانه به عنوان رشته‌ای مستقل خودنمایی می‌کند، در قانون مذکور بهر معنی جایز است از تولید انبوه کالاها و قابلیت صادراتی و تجاری بودن آن نگاشته شده بند ۱۱ ماده ۱: «کالا - عبارت از هر گونه مواد نیمه ساخته یا ساخته شده برای خاصی است که در ساخت و تکمیل پروژه به مصرف می‌رسد.» که تولید به معنی «به واسطه ذات مصرفی پروژه‌ها، در آن مستتر است» در کنار سایر مصادیق تولید مشخص نمی‌باشد؛ چرا که تولید نشان (برند) صرفاً برای یکبار در هر مورد و به صورت اختصاصی آن کالا صورت پذیرفته و جز در صورت صادرات کالا، مورد حمایت دولتی نخواهد بود، ضمن آنکه اشاره به برند در اسناد مناقصه و درج شرایطی که به منزله درخواست کالای خاصی باشد نیز،

^۴ قانون حداکثر استفاده از توان فنی و مهندسی تولیدی و صنعتی و اجرایی کشور در اجرای پروژه‌ها و ایجاد تسهیلات به منظور صدور خدمات مصوب ۱۳۷۵، ۱۳، ۱۲.

ممنوع است؛ مگر آنکه موضوع مناقصه، ایجاد نشان یا برند برای دستگاه‌های مشمول قانون برگزاری مناقصه باشد که در این صورت کالا محسوب می‌گردد. در نهایت به نظر نگارنده، ضرورت دارد حمایت از برند در قوانین حمایت از مالکیت معنوی و ثبت اختراعات و ابداعات مورد توجه قانون‌گذار قرار گیرد.

✓ از سویی با توجه به بخش دوم بند مذکور که پس از بیان مصادیق تولید داخلی، آورده است: «که صد در صد (۱۰۰٪) آن با طراحی متخصصین ایرانی یا به طریق مهندسی معکوس یا انتقال دانش فنی و فن‌آوری انجام می‌شود» گستره کالاهای ساخت داخل را بسیار محدود ساخته است؛ چرا که در دنیای صنعتی کنونی بسیاری از شرکت‌های صاحب نام و دارای تکنولوژی‌های برتر، سازنده تمام قطعات و اجزاء کالای تولیدی خود نبوده و عموماً مشتکی شرکت‌های کوچک و بزرگ دیگری هستند که حتی ممکن است در سایر شاخه‌ها فعالیت صنعتی داشته باشند و در خوشبینانه‌ترین حالت نیز قادر به طراحی صد در صد محصولاتشان نیستند. ضمن آنکه تفکیک طراحی ادراک و بدون مهندسی معکوس یا انتقال دانش فنی و فن‌آوری، اختراع و کشف و نوآوری را به ذهن متبادر می‌سازد. علی‌هذا با توجه به نوآوری‌های گسترده در قانون مذکور نسبت به قانون پیشین، تعریف مذکور دارای اسبیت بوده و در موارد زیادی نیز راهگشا می‌باشد. حال که مفهوم ساخت و ساخت داخل مورد اشاره قرار گرفت، سؤال اساسی‌تری را مطرح می‌کنیم:

❖ سؤال دوم: فلسفه ساخت داخل چیست؟

✓ پاسخ به این سؤال بسیار پیچیده است و دلایل بسیاری می‌توان بیان داشت؛ مانند ایجاد اشتغال و رفع بیکاری در کشور، رونق صنایع داخلی و افزایش ثروت ملی، جلوگیری از خروج ارز از کشور، ارتقاء دانش و تولید علم در کشور (دانش محوری)، استمرار و افزایش تولید علم صادرات کالا و ارزآوری و...

✓ از یک سو تمامی موارد مذکور و ده‌ها مورد مشابه دیگر، از دلایل ساخت داخل و ضرورت استقلال صنعتی است؛ و از سویی علت غایی و اساسی علت ساخت داخل را باید در نکته دیگری جستجو کرد. امروزه کشورهای مختلف در عرصه جهانی دارای قدرت و اعتبار هستند؛ برخی صرفاً به واسطه بهرمندی از منابع غنی زیرزمینی تجدیدنپذیر تأثیرگذار شده‌اند. در مقابل برخی کشورهای توسعه یافته، علی‌رغم آنکه دارای منابع زیرزمینی ناچیزی هستند، با برنامه‌ریزی‌های بلندمدت و دستیابی به تکنولوژی صنعتی و حتی با صادرات خدمات مهندسی، تبدیل به قدرت‌های منطقه‌ای و جهانی شده‌اند.

✓ بررسی توسعه یافتگی کشورهای مانند آلمان و ژاپن که روزگاری به علت خسارات ناشی از جنگ جهانی دوم فاقد کوچکترین زیرساخت‌ها جهت رشد و توسعه بودند و امروزه، گاهی به عنوان برترین کشورهای صنعتی جهان از آن‌ها یاد می‌شود؛ یادآور تلاش کشورهای مذکور در جهت بازسازی، اثبات موجودیت و به عبارتی تغییر موقعیت جهانی آن‌ها است. لذا اگرچه تمامی مصادیق مذکور از دلایل تأثیرگذار و ضروری در ساخت داخل تلقی می‌گردند، اما علت اصلی ساخت داخل را باید در ضرورت «اثبات موجودیت» و موقعیت صنعتی دانست. نکته‌ای که با توجه به تلاش برخی کشورها جهت انزوای سیاسی و صنعتی ایران، به درستی مورد تأکید مسئولین ارشد کشوری قرار گرفته است، و اگر هدفی جز استقلال صنعتی مدنظر باشد، آیا در صورت رفع تحریم‌ها، سازندگان داخلی و محصولات تولید داخل و صدها صنعت شغلی و میلیاردها سرمایه ملی قربانی خرید خارجی خواهند شد؟ مسأله پاسخ منفی است. تنها در صورت رسیدن به این دیدگاه است که ساخت داخل و استفاده از کالای تولید داخل محبوبیتی قابل رقابت با مشابه خارجی آن خواهد داشت.

❖ سؤال دوم: زیربنای ساخت داخل چیست؟

• اولین زیربنای ساخت داخلی که منجر به استقلال اقتصادی و صنعتی می‌گردد در ساخت زیربنای داخلی عنوان شد؛ نخستین زیربنای ساخت داخل «عنصر فرهنگی» است. نخستین مورد توجه ملی و عزم عمومی باشد: «باور توانستن و تلاش در جهت اثبات آن» که شرح آن بیان شد. متأسفانه بسیاری از صنعتگران و سازندگان داخلی که خود به اهمیت خرید کالای ایرانی واقف هستند، در خصوص کاهش مصرفی خود (مانند خودرو و...) بی‌تفاوت بوده و از اقلام خارجی که نمونه داخلی آن موجود است استفاده می‌کنند.

• دومین مورد عبارت است از: «پژوهش»

به راستی شاعران ایرانی از دیرباز چه حکیمانه در مدح دانش و دانش و تأثیر آن بر توانستن سخن گفته‌اند؛

درخت تو گر بار دانش بگیرد به زیر آوری چرخ نیلوفری را
یا در جایی دیگر:

توانا بود هر که دانا بود ز دانش دل پیر برنا بود

پژوهش و اهمیت آن در ساخت داخل به خصوص زمانی بیشتر احساس می‌شود که تصمیم به ساخت بار اول کالا و تجهیزات گرفته شود.

بایستی چهار مؤلفه در خصوص پژوهش مورد توجه باشد:

نخست: اختصاص بودجه مناسب برای پژوهش

دوم: تربیت نیروی انسانی پژوهشگر

سوم: استفاده از نیروی انسانی حرفه‌ای در بخش پژوهش

چهارم: اتخاذ رویکرد پژوهش به منظور افزایش تولید، حفظ تولید و یا تولید بار اول؛

هر چند پژوهش برای گسترش علم نیز در نهایت به تولید منتهی می‌گردد لیکن پژوهش در راستای نیازهای استراتژیک، فوری و پرمصرف دارای اولویت بیشتری است. شاید بتوان گفت: پژوهش در خدمت تولید منجر به بهره‌وری می‌گردد و چنان‌چه پژوهش برای پژوهش صورت پذیرد منجر به اکتشافات جدید خواهد گردید، لذا براساس نیاز و موقعیت کشور بایستی هدف از پژوهش مشخص گردد.

• سومین زیربنا عبارت است از: «تعیین نهاد برنامه‌ریز و پیگیر ساخت داخل». برای پاسخ به این سؤال، ابتدا سؤال دیگری مطرح می‌کنیم:

ساخت داخل بر عهده نهاد حاکمیت می‌باشد یا بخش خصوصی؟

○ اصل ۴۴ قانون اساسی: «نظام اقتصادی جمهوری اسلامی ایران بر پایه سه بخش دولتی، ملی و خصوصی با برنامه‌ریزی منظم و صحیح استوار است. بخش دولتی شامل کلیه صنایع بزرگ، صنایع مادر، بازرگانی خارجی، معادن بزرگ، باندهای جمعه، تأمین نیرو، سدها و شبکه‌های بزرگ آبرسانی، رادیو و تلویزیون، پست و تلگراف، تلفن، هواپیمایی، کشتیرانی، راه و راه‌آهن و مانند این‌ها است که به دولت مالکیت عمومی و در اختیار دولت است. بخش خصوصی شامل آن قسمت از کشاورزی، دامداری، صنعت، تجارت و خدمات می‌شود که مکمل فعالیت‌های اقتصادی دولتی و تعاونی است...»

○ ماده ۶۴ برنامه پنجم توسعه نیز اسعار می‌رود: «در مواردی که در اجرای قانون مدیریت خدمات کشوری وظایف تصدی دولت به بخش خصوصی یا تعاونی واگذار می‌شود، واگذاری وظایف راجع مسئولیت حاکمیتی دولت در مقابل شهروندان نیست...»

○ بند «ب» تبصره ۵ قانون بودجه سال ۱۳۹۴: «به منظور سرمایه‌گذاری در مناطق محروم و کمتر توسعه‌یافته کشور، به سازمان‌های گسترش مشارکت ملی صنایع ایران (ایدرو)، توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو) و شرکت‌های شهرک‌های صنعتی و صنایع کوچک ایران اجازه داده می‌شود با رعایت قوانین و مقررات با بخش خصوصی و تعاونی تاسیس و بهره‌برداری نماید. در قالب شخص حقوقی مشارکت نمایند». لذا به نظر می‌رسد برنامه‌ریزی، هماهنگی، ایجاد فضای رقابتی، تشویق سرمایه‌گذاری بخش خصوصی از طریق اعطای وام، کمک‌های بلاعوض، رفع موانع تولید، خرید تضمینی، کاهش یا ایجاد سهولت در زمینه تضمین، حمایت و ایجاد شرکت‌های دانش بنیان، بخشودگی مالیاتی، برگزاری جلسات هم‌فکری با سازندگان داخلی و در یک کلام تدوین راهبرد ساخت

داخل بر عهده نهاد حاکمیت بوده و موفقیت بخش خصوصی بدون هماهنگی و کسب اطلاعات و راهنمایی از نهاد حاکمیتی، چندان قابل حصول نمی‌باشد.

حال به سومین زیربنای ساخت داخل می‌پردازیم: «تعیین نهاد برنامه‌ریز و پیگیر ساخت داخل»

این موضوع در قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی در تأمین نیازهای کشور به دو بخش تقسیم شده است:

- ۱- **مسئولیت برنامه‌ریزی و اجرای قانون:** با توجه به مواد ۳، ۴ و ۶، مسئولیت برنامه‌ریزی جهت تولید کالاهای مورد نیاز دستگاه‌های دولتی، انتشار فهرست کالاها، تجهیزات، لوازم و فرآورده‌های ساخت داخل و ظرفیت تولیدی آن‌ها و اطلاع‌رسانی به دستگاه‌های ذی‌نفع و عموم مردم و موگیری از ثبت سفارش کالاها، تجهیزات، لوازم و فرآورده‌هایی که احکام قانون مذکور را رعایت نکرده‌اند، بر عهده وزارت صنعت، معدن و تجارت قرار داده شده است. برخی از مدیران اجرایی در دستگاه‌های دولتی، با توجه به اهمیت ساخت داخل و موانع حمایتی از آن، معتقد به ایجاد سازمان یا نهادی، فدرال جهت سیاست صنعت، معدن و تجارت، بوده و پیشنهاد ایجاد «معاونت ساخت داخل رییس‌جمهور» را مطرح می‌کنند که تشریح دلایل، فواید و مشدات اقتصادی ایجاد ساختار مذکور، موضوع این نوشتار نبوده و صرفاً به جهت اهمیت موضوع به آن ذکر گردید. ذکر این نکته نیز ضروری می‌باشد که علی‌رغم مسئولیت اصلی وزارت صنعت، معدن و تجارت در این خصوص، اقدام با هماهنگی سازمانی که اقلام مصرفی آن‌ها دارای استانداردهای ویژه و اختصاصی است، بطور صنایع هوایی و وزارت نفت، الزامی می‌نماید.

ماده ۳- دستگاه‌های موضوع ماده (۲) این قانون موظفند در صورت نیاز به تولیدات غیرداخلی، فهرست کالاها، تجهیزات، لوازم و فرآورده‌ها را به طور رسمی به وزارت صنعت، معدن و تجارت اعلام نمایند تا در صورت صرفه و صلاح برای تولید آنها برنامه‌ریزی شود. وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است با همکاری سازمان‌ها، انجمن‌ها، اتحادیه (سندیکا)های تولیدی و خدماتی مرتبط، هر شش ماه یک بار فهرست کالاها، تجهیزات، لوازم و فرآورده‌های ساخت داخل و ظرفیت تولیدی آنها را استخراج کند و به طور رسمی در دسترس دستگاه‌های ذی‌نفع موضوع ماده (۲) این قانون و عموم مردم قرار دهد. ماده ۴- دستگاه‌های موضوع ماده (۲) این قانون موظفند در اجرای کلیه طرح‌ها و پروژه‌های خدماتی، ساخت، نصب و تأمین کالاها، تجهیزات، لوازم و فرآورده‌ها به گونه‌ای برنامه‌ریزی کنند که حداقل پنجاه و یک درصد (۵۱٪) هزینه هر طرح و پروژه آنها به صورت کار در داخل کشور باشد. با توجه به فهرست تولیدات داخلی موضوع ماده (۲) این قانون اگر استفاده از تولیدات و خدمات داخل کشور ممکن نباشد، با توافق بالاترین مقام اجرایی دستگاه‌های موضوع ماده (۲) این قانون حسب مورد و وزیر صنعت، معدن و تجارت دستگاه‌های مزبور می‌توانند نیاز طرح یا پروژه خود را از خدمات یا محصولات خارجی تأمین کنند. ماده ۶- وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است از ثبت سفارش کالاها، تجهیزات، لوازم و فرآورده‌هایی که احکام این قانون را رعایت نکرده‌اند جلوگیری کند.